

Briselē, 2025. gada 20. novembrī
(OR. en)

15712/25

TELECOM 420
COMPET 1209
CYBER 339

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs: Eiropas Komisijas ģenerāļsekretāre, parakstījusi direktore *Martine DEPREZ*

Saņemšanas datums: 2025. gada 19. novembris

Saņēmējs: Eiropas Savienības Padomes ģenerāļsekretāre *Thérèse BLANCHET*

K-jas dok. Nr.: COM(2025) 835 final

Temats: KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI
DATU SAVIENĪBAS STRATĒGIJA
DATU NODROŠINĀŠANA MI VAJADZĪBĀM

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2025) 835 final.

Pielikumā: COM(2025) 835 final

Briselē, 19.11.2025.
COM(2025) 835 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

**DATU SAVIENĪBAS STRATĒGIJA
DATU NODROŠINĀŠANA MI VAJADZĪBĀM**

1. Ievads. Datu nodrošināšana mākslīgā intelekta vajadzībām

Mākslīgais intelekts pārveido pasaules ekonomiku, un ES ir vajadzīgs liels apjoms augstas kvalitātes datu, lai nodrošinātu konkurētspēju un veicinātu inovāciju. Bez šādiem datiem ES nevar veidot spēcīgus MI modeļus, optimizēt veselības aprūpi vai energosistēmu vai saglabāt vadošo lomu rūpniecībā. Jo īpaši mazo un vidējo uzņēmumu gadījumā labākai piekļuvei datiem būs izšķiroša nozīme, lai tie attīstītos un saglabātu konkurētspēju.

ES ir izveidojusi stingru pamatu droša un sadarbspējīga vienotā datu tirgus izveidei, izmantojot galvenos tiesību aktus, piemēram, Datu aktu¹, un veicot ieguldījumus kopīgās Eiropas datu telpās². Vienlaikus MI kontinenta rīcības plāns³ un MI pielietošanas stratēģija⁴ ir radījuši apstākļus, lai ES varētu uzņemties vadošo lomu MI izstrādē un ieviešanā.

Tomēr ES saskaras ar MI attīstībai nepieciešamo datu trūkumu, kā arī ar arvien sīvāku ģeopolitisko sacensību, kurā dati arvien vairāk tiek uzskatīti par stratēģisku aktīvu. Liela daļa vērtīgu datu joprojām nav pieejami vai netiek pietiekami izmantoti, arī sarežģīta datu noteikumu kopuma dēļ, bet globālie konkurenti rīkojas ātrāk, lai varētu tos izmantot, panākot tehnoloģisku un rūpniecisku pārkumu.

Lai veicinātu atbilstību un uzlabotu paredzamību, digitālā *Omnibus* pakete rosina vienkāršot datu regulatīvo vidi, **apvienojot četrus juridiskos instrumentus vienā vienotā un saskaņotā datu regulējumā**. Turklāt, lai atbalstītu uzņēmumus un atvieglotu atbilstības nodrošināšanu, stratēģija tiks papildināta ar **visaptverošu atbalsta paketi saskaņā ar Datu aktu**. Līgumu paraugnoteikumi, mākoņdatošanas standartklauzulas un mērķorientēts palīdzības dienests jo īpaši palīdzēs MVU orientēties saistībās, samazinās juridisko sarežģītību un būs vērsts uz inovāciju. Paraugklauzulas attieksies gan uz uzņēmumu darījumiem ar valsts iestādēm (*B2G*), gan arī uzņēmumu darījumiem ar uzņēmumiem (*B2B*), atbalstot datu radīšanu un apmaiņu un līgumu vienkāršošanu⁵.

Datu savienības stratēģija pārvirza uzsvāru no noteikumiem uz rezultātiem. Lai to panāktu, ES rīkosies trīs prioritārās jomās:

- **piekļuves MI paredzētiem datiem paplašināšana**, izmantojot tādas iniciatīvas kā **datu laboratorijas**, kas piedāvā uzticamus pseidonimizācijas pakalpojumus un apvieno publiskā un privātā sektora dalībnieku datu resursus, lai uzņēmumiem un pētniekiem nodrošinātu augstas kvalitātes datu kopas;
- **datu noteikumu racionalizēšana**, lai atvieglotu datu kopīgošanu uzņēmumiem un pētniekiem, arī **sīkdatņu akceptēšanas reformēšana**, lai mazinātu nogurumu no tās, vienlaikus aizsargājot tiesības;

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/2854 (2023. gada 13. decembris) par saskaņotiem noteikumiem par taisnīgu piekļuvi datiem un to lietošanu un ar ko groza Regulu (ES) 2017/2394 un Direktīvu (ES) 2020/1828.

² Eiropas Komisija, Komisijas dienestu darba dokuments par kopīgām Eiropas datu telpām, SWD(2024) 21 final, 24.1.2024.

³ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "MI kontinenta rīcības plāns", COM(2025) 165 final, Brisele, Eiropas Komisija, 2025.

⁴ Eiropas Komisija, "MI pielietošanas stratēģija", COM(2025) 723 final, Brisele, 8.10.2025.

⁵ [Atjauninātas ES MI līgumu paraugklauzulas | Publiskā sektora iepirkuma veicēju kopiena.](#)

- **ES globālās pozīcijas starptautisko datu plūsmu jomā stiprināšana**, novēršot nepamatotus tirdzniecības šķēršļus, lai Eiropas uzņēmumi pasaules līmenī varētu konkurēt vienlīdzīgos konkurences apstākļos.

2. Pamats – Eiropas Datu stratēģija (2020–2025)

Eiropas Savienība, pieņemot 2020. gada Eiropas Datu stratēģiju⁶, izveidoja juridisko un institucionālo pamatu drošam un taisnīgam vienotajam datu tirgum. Mērķis bija atraisīt datu potenciālu inovācijai un izaugsmei, vienlaikus aizsargājot tiesības. Tomēr, ņemot vērā ģeneratīvo MI un pieaugošo ģeopolitisko konkurenci, ir skaidrs, ka ES ir jāiet tālāk par tās izveidoto pamatu.

Eiropas Datu stratēģija bija pamats svarīgiem tiesību aktiem ar mērķi veidot uzticēšanos, veicināt datu kopīgošanu un precizēt noteikumus visā datu vērtības ķēdē. Ar **Datu pārvaldības aktu** tika izveidoti mehānismi uzticamai datu kopīgošanai un noteikti regulēti starpnieki, ieviests satvars datu brīvprātīgai kopīgošanai, ko uzņēmumi veic sabiedrisko interešu mērķiem (brīvprātīgs datu altruisms), un atvērtas konkrētas aizsargātas publiskā sektora datu kopas. **Datu akts** dara pieejamus datus no savienotiem produktiem un pakalpojumiem, skaidri nosakot piekļuves un izmantošanas tiesības. Visbeidzot, saskaņā ar **Atvērto datu direktīvu** un tās īstenošanas aktu par vērtīgām datu kopām (piemērojams kopš 2024. gada jūnija) dažas publiskā sektora datu kopas bija jādara brīvi un atklāti pieejamas mašīnlasāmā formātā. Tomēr nesaskaņota īstenošana dalībvalstīs un nenoteiktība attiecībā uz komercnoslēpumu joprojām ir aktuālas problēmas spēkā esošajā tiesiskajā regulējumā.

Atbalsta pasākumi, kas tika noteikti Eiropas Datu stratēģijā, ietver sadarbību ar Eiropas Datu inovācijas kolēģiju, lai koordinētu dalībvalstu centienus, un standartizācijas pieprasījumu, kurā lūgts sagatavot pamatu uzticamam Eiropas datu regulējumam⁷.

Lai Eiropas vienotais datu tirgus kļūtu par realitāti, Komisija laikposmā no 2021. līdz 2024. gadam ieguldīja 336 miljonus EUR 14 stratēģiskās kopīgās Eiropas datu telpās, kas aptver galvenās ekonomikas nozares un sabiedrības interešu jomas, papildinot dalībvalstu un privātā sektora centienus. Minētās datu telpas nodrošina drošu infrastruktūru un pārvaldības sistēmas brīvprātīgai datu kopīgošanai saskaņā ar saskaņotiem nosacījumiem. Patlaban galvenais izaicinājums ir pastiprināt šos centienus, lai panāktu ES mēroga ietekmi.

Eiropas Vēža attēlu datu telpa aptver anonimizētus attēlus un aprakstus. Līdz 2027. gadam tajā būs vairāk nekā 60 miljoni vēža attēlu.

3. Trīs problēmas, kas ES jārisina jau tagad

⁶ Eiropas Datu stratēģija – Eiropas digitālās nākotnes veidošana, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2020, <https://data.europa.eu/doi/10.2775/645928>.

⁷ Eiropas Komisija, Komisijas Īstenošanas lēmums C(2025) 4135 (2025. gada 1. jūlijs) par standartizācijas pieprasījumu Eiropas standartizācijas organizācijām attiecībā uz uzticamu Eiropas datu regulējumu, atbalstot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2023/2854 īstenošanu, pieejams šeit: https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/enorm/mandate/614_en (skatīts 2025. gada 27. oktobrī).

Tā kā MI tehnoloģijas un pakalpojumi maina globālo vidi, ES ir steidzami jārisina trīs jaunas stratēģiskas problēmas, proti: datu trūkums, regulējuma sarežģītība un pieaugošā globālā konkurence.

Datu trūkums – strukturāls šķērslis inovācijai

Pieaugot ģeneratīva MI, lielu valodas modeļu (LVM) un MI aģentu⁸ izmantošanai, piekļuve liela apjoma, augstas kvalitātes, neredzētām un attiecīgajai jomai specifiskām datu kopām ir kļuvusi par noteicošu faktoru globāla mēroga konkurencē. Saskaņā ar *Epoch AI* rīcībā esošo informāciju, tādas datu kopas, ko izmanto, lai trenētu LVM, ik pēc sešiem mēnešiem palielinās aptuveni divas reizes⁹.

LVM un citu veidu vispārīga lietojuma modeļiem ir nepieciešamas apjomīgas un daudzveidīgas apmācības datu kopas. Pētījumi liecina, ka, ņemot vērā pašreizējās tendences, publiski pieejamu apmācības datu apjoms, iespējams, tiks izsmelts laikposmā no 2026. līdz 2032. gadam¹⁰.

ES ir divi uzdevumi: i) padarīt plašāk pieejamas augstas kvalitātes datu kopas, tostarp arī nozaru datu kopas, un ii) nodrošināt šo datu kopu apstrādei nepieciešamās datošanas infrastruktūras plašu piekļūstamību. Daudziem Eiropas uzņēmumiem, jo īpaši MVU un jaunuzņēmumiem, trūkst datu apjoma un daudzveidības, kā arī piekļuves Eiropas datošanas jaudām, kas vajadzīgas konkurētspējīgu MI risinājumu izstrādei. Ja steidzami nerīkosimies, pastāv risks, ka ES šajā jomā var atpalikt.

Regulējuma sarežģītība – sadrumstalotība negatīvi ietekmē mērogu

Saskaņā ar 2020. gada Eiropas Datu stratēģiju ES ieviesa nozīmīgus noteikumus, kuru pamatā bija iepriekš spēkā esošie noteikumi – Datu pārvaldības akts¹¹, Datu akts un dažādi nozaru tiesību akti, piemēram, Eiropas veselības datu telpas regula¹². Katra no šīm iniciatīvām bija vērsta uz konkrētiem jautājumiem, piemēram, datu kopīgošanas mehānismiem, taisnīgu vērtības sadali un apgrūtinošu teritoriālās ierobežošanas prasību mazināšanu. Tomēr sarežģītā mijiedarbība starp Vispārīgo datu aizsardzības regulu (VDAR)¹³ un nozaru tiesību aktiem, kā arī atšķirīgā īstenošana dalībvalstīs radīja sadrumstalotu regulatīvo vidi un juridisko

⁸ MI aģenti ir MI sistēmas, kas spēj patstāvīgi pieņemt lēmumus un rīkoties. Tas ļauj aģentiem saprast valodu, spriest par uzdevumiem, autonomi rīkoties, lai sasniegtu iepriekš noteiktus mērķus, un mijiedarboties ar apkārtējo pasauli, organizējot mijiedarbību, arī ar cilvēkiem.

⁹ Robi Rahman un David Owen, publikācija “*The size of datasets used to train language models doubles approximately every six months*”, 2024, publicēta tiešsaistē vietnē epoch.ai, izgūta šeit: <https://epoch.ai/data-insights/dataset-size-trend> (tiešsaistes resurss).

¹⁰ Villalobos, P., Ho, A., Sevilla, J., Besiroglu, T., Heim, L. un Hobbhahn, M., *Position: Will we run out of data? Limits of LLM scaling based on human-generated data*, K. Chaudhuri, S. Jegelka, L. Song, D. L. Silver un Y. Ermon (redaktori), *Proceedings of the 41st International Conference on Machine Learning*, 235. sējums, 2024, 42085.–42101. lpp., PMLR, <https://proceedings.mlr.press/v235/villalobos24a.html>.

¹¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/868 (2022. gada 30. maijs) par Eiropas datu pārvaldību un ar ko groza Regulu (ES) 2018/1724 (OV L 152, 3.6.2022., 1. lpp.).

¹² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2025/327 (2025. gada 11. februāris) par Eiropas veselības datu telpu un ar ko groza Direktīvu 2011/24/ES un Regulu (ES) 2024/2847.

¹³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK.

nenoteiktību, arī publiskajām iestādēm, un palielināja atbilstības nodrošināšanas izmaksas, jo īpaši jaunuzņēmumiem un MVU.

Piemēram, uz datu starpniecības pakalpojumu sniedzējiem, kas joprojām ir jauna nozare, attiecas ierobežojoši juridiskie pienākumi, kas ierobežo to izaugsmes spēju. Ir jāizvairās no agrīnos attīstības posmos esošu ekosistēmu noslogošanas ar nesamērīgām prasībām, kas kavē datu kopīgošanas modeļu ieviešanu un datu telpu izvēšanu. Lai atraisītu inovāciju, ES ir jāvienkāršo noteikumi par piekļuvi datiem un to izmantošanu.

Globāla mēroga konkurence – dati kā stratēģisks aktīvs

MI izmantošanas sacensībā piekļuve augstvērtīgiem datiem ir būtiska stratēģiskā priekšrocība. Visā pasaulē dati ir kļuvuši par ģeopolitisku aktīvu, un piekļuve datiem, to teritoriāla ierobežošana un kontrole arvien vairāk tiek izmantotas kā varas instrumenti. Lai gan ES veicina atvērtas, drošas, taisnīgas un uzticamas datu plūsmas, citas jurisdikcijas īsteno uzstājīgas vai protekcionisma stratēģijas. Teritoriāla ierobežošana un ierobežojoši piekļuves režīmi ārvalstīs ierobežo ES piekļuvi globālajiem resursiem un pakļauj ES uzņēmumus ekonomiskiem un drošības riskiem. Lai pilnībā atraisītu Eiropas MI potenciālu, Savienībai dati ir jāuzskata par stratēģisku pamatresursu un jāveic ieguldījumi drošās, kvalitatīvās un sadarbībspējīgās datu kopās, kas atspoguļo Eiropas vērtības un standartus. Eiropas spējas vākt, pārvaldīt un izmantot savus datus stiprināšana ir gan ekonomikas, gan arī drošības imperatīvs. Eiropas Savienībai ir jānodrošina derīgas plūsmas, jāaizsargā sensitīvi nepersondati Eiropas Savienībā un jāatbalsta digitālā suverenitāte, ņemot vērā pieaugošo tehnoloģisko sāncensību.

4. Datu savienības stratēģijas trīs pīlāri

I pīlārs: paplašināta piekļuve kvalitatīviem datiem MI un inovācijas vajadzībām

ES konkurētspēja MI un digitālās inovācijas jomā ir atkarīga no piekļuves augstas kvalitātes datiem un infrastruktūrai, lai droši kopīgotu un izmantotu datus plašā mērogā. ES jau ir izveidojusi spēcīgu pamatu, ko veido kopīgas Eiropas datu telpas, pārvaldības satvari un lieli ieguldījumi mākoņdatošanas tehnoloģijās un datošanā. Nākamais uzdevums ir pāriet no izmēģinājuma projektiem un sadrumstalotām iniciatīvām uz netraucētu, sadarbīgu un ilgtspējīgu datu ekosistēmu, veicinot radikālu inovāciju un stiprinot ES digitālo suverenitāti.

Lai to panāktu, Komisija rīkosies divos savstarpēji papildinošos virzienos. Pirmkārt, tā uzsāks pamatiniciatīvas, ar kurām tiks risinātas ES neatliekamākās problēmas, kas ir ierobežota piekļuve kritiski svarīgām datu kopām, nepietiekama infrastruktūra plaša mēroga MI attīstībai un uzticamas vides, arī datu laboratoriju, kas savieno datu telpas ar MI izstrādātājiem, nepieciešamība. Šādas datu laboratorijas darbosies kā specializētu pakalpojumu sniedzējas, kas piedāvās drošu vidi, praktiskus rīkus un ekspertu atbalstu datu kombinēšanai, pārvaldībai, pseidonimizācijai un anonimizācijai. Tās palīdzēs uzņēmumiem, jo īpaši MVU, pārvērst datus MI apmācībai izmantojamos resursos, vienlaikus saglabājot datu kontroli. Šie centieni būs cieši saistīti ar MI pielietošanas stratēģiju, nodrošinot, ka datu pieejamība tieši atbalsta MI ieviešanu un inovāciju visās nozarēs un publiskajā sektorā. Otrkārt, Komisija pastiprinās šos centienus ar horizontāliem veicinošiem faktoriem, tādiem kā juridiskā skaidrība attiecībā uz datu kombinēšanu, datu kvalitātes standartu un ieguldījumi sintētisko datu¹⁴ jaudās, nodrošinot mērogu, uzticēšanos un ilgtermiņa ilgtspēju visās nozarēs.

i. Kopīgo Eiropas datu telpu izvēšana

Datu telpas un datu laboratorijas: Eiropas MI ekosistēmas pamatelementi

Kopīgās Eiropas datu telpas ir datu kopīgošanas ekosistēmas, kas veidotas, pamatojoties uz mākoņdatošanas infrastruktūru un skaidriem pārvaldības noteikumiem, nosakot, kurš var piekļūt datiem, izmantot un kopīgot tos. Tās savieno publiskā un privātā sektora dalībniekus, izmantojot uzticamus mehānismus datu apmaiņai nozarēs un to starpā.

Datu laboratorijas ir datu pakalpojumu sniedzēji, kas sasaista šīs datu telpas ar MI ekosistēmu. Tās sniedz uzņēmumiem un pētniekiem drošu un praktisku piekļuvi augstas kvalitātes datu kopām un atbalstu, kas tiem vajadzīgs, lai nodrošinātu atbilstību ES noteikumiem, un piedāvā rīkus, norādījumus un uzticamu vidi datu kombinēšanai, pārvaldībai, marķēšanai un pseidonimizācijai.

Datu telpas nodrošina strukturētus uzticamu datu avotus, savukārt datu laboratorijas šos datus pārveido izmantojamos resursos inovācijai un MI attīstībai, nodrošinot netraucētu pāreju no pieejamības uz lietošanu.

¹⁴ Sintētiskie dati ir mākslīgi ģenerēti dati, kas netiek iegūti no reāliem notikumiem, bet tiek izstrādāti tā, lai statistiski atdarinātu reālu datu kopu īpašības, modeļus un attiecības.

Vienotā datu tirgus izveidē būtiska nozīme ir **kopīgajām Eiropas datu telpām (KEDT)**. Nākamajā posmā tās tiks paplašinātas un sasaistītas ar MI infrastruktūru, izmantojot datu laboratorijas un MI fabrikas un pārveidojot ES datu aktīvus par ievadresursiem uzticamam MI. Ciešā sinerģijā ar MI pielietošanas stratēģiju šie centieni nodrošinās to, ka datu telpas tieši veicina MI attīstību un izvēršanu dažādās nozarēs.

Simpl mākoņdatošanas starpprogrammatūra¹⁵ nodrošinās iniciatīvu sadarbību, piedāvājot atvērtā pirmkoda, modulāru un drošu komponentu kopumu. Tas samazina šķēršļus MVU un rada ātrākus ekosistēmu savienojumus. Datu telpu atbalsta centrs sekmēs ieviešanu, jo īpaši MVU vidū, uzlabojot informētību un sniedzot praktiskus norādījumus.

Turpmākais ES finansējums KEDT prioritāri tiks piešķirts sabiedrības interešu nozarēm, tādām kā veselība, mobilitāte, enerģētika, valsts pārvalde un vide, savukārt nobriedušas nozares, piemēram, ražošanas un finanšu nozares, pāries uz tirgus virzītiem modeļiem. Komisija atbalstīs šo pāreju, veicinot standartizāciju, sadarbību un līdzieguldījumu sistēmas. Galvenie mērķi arī turpmāk būs galalietotāju integrācija, MI gatavība un finansiālā ilgtspēja.

Viena no ES pamatdarbībām saskaņā ar MI pielietošanas stratēģiju būs **kopīgo Eiropas datu telpu** izmantošana, lai paātrinātu MI izvēršanu galvenajās nozarēs un atbalstītu progresīvu MI modeļu izstrādi, īstenojot progresīva MI iniciatīvu. Minētās darbības ir cieši saistītas ar citām MI pielietošanas stratēģijas pamatiniciatīvām, piemēram, iniciatīvu “Pamatmodeļi rūpniecībai”, “MI iespējoti atklājumi farmācijas nozarē”, “Autonomās braukšanas iecere pilsētām”,

turklāt visu iniciatīvu pamatā ir nozaru dati, kas darīti pieejami, izmantojot kopīgās Eiropas datu telpas. Šo pieeju izmanto konkrētos pielietojumos: MI iespējotos skrīninga centros veselības aprūpē, kas validē diagnostikas rīkus, izmantojot Eiropas veselības datu telpu¹⁶, uzticamā datu kombinēšanā ražošanas jomā, izmantojot ražošanas datu telpu, lai apmācītu specializētus un progresīvus MI modeļus, un agropārtikas MI platformā, kas atbalsta MI

Nākamie soļi saistībā ar Eiropas veselības datu telpu (EVDT):

EVDT būs nozīmīgs tilts starp veselības datu ekosistēmām un MI attīstību, ļaujot datu laboratorijām un MI fabrikām izmantot anonimizētas un sintētiskas datu kopas uzticamā apstrādes vidē.

No 2029. gada marta notiks pacientu veselības pārskatu un e-recepšu apmaiņa visu dalībvalstu starpā, kā arī lielākās daļas veselības datu sekundāra izmantošana. Sākot no 2031. gada marta tas attieksies arī uz medicīniskiem attēliem, laboratorijas testu rezultātiem un slimnīcas izrakstiem, pievienojot genomikas un citus datus sekundārai izmantošanai.

¹⁵ *Simpl* ir droša atvērtā pirmkoda starpprogrammatūra, kas atbalsta piekļuvi datiem un Eiropas datu iniciatīvu sadarbību. Tā nodrošina vairākus saderīgus komponentus, kuri ir brīvi izmantojami un atbilst kopīgiem datu kvalitātes un datu kopīgošanas standartiem; <https://simpl-programme.ec.europa.eu/>.

¹⁶ Tās pamatā būs arī Eiropas Vēža uzveikšanas plāns, Eiropas dzīvības zinātņu stratēģija un ES sirds un asinsvadu veselības uzlabošanas plāns.

iespējotu lauksaimniecības rīku ieviešanu, izmantojot kopīgo Eiropas lauksaimniecības datu telpu.

No 2026. gada turpināsies datu telpu izveide prioritārajās nozarēs, un to atbalstīs pašreizējie ES ieguldījumi aptuveni 100 miljonu EUR apmērā, veicinot uzticamu un plaša mēroga datu izmantošanu MI pielietojumiem. **Eiropas veselības datu telpa** atbalstīs uz MI balstītu diagnostiku un personalizētu medicīnu un būs nozīmīgs tilts starp veselības datu ekosistēmām un MI attīstību, ļaujot datu laboratorijām un MI fabrikām izmantot anonimizētas un sintētiskas datu kopas uzticamā apstrādes vidē; kopīgā Eiropas **mobilitātes datu telpa** ļaus savienot transportlīdzekļus, infrastruktūru un loģistiku drošākam un zaļākam transportam; enerģētikas datu telpa veicinās viedus un elastīgus energopakalpojumus; savukārt **mediju datu telpa** veicinās radošās industrijas, izmantojot MI virzītu kultūras inovāciju. Datu laboratorijas darbosies kā praktiski šo datu telpu piekļuves punkti, palīdzot organizācijām efektīvi piekļūt datiem, sagatavot tos un izmantot MI vajadzībām. Šajā satvarā **Eiropas juridisko datu telpa** paplašinās piekļuvi juridiskiem un tiesu datiem, izmantojot judikatūras un tiesību aktu kopīgus identifikatorus un metadatus, lai juridiskās tehnoloģijas varētu izmantot šos datus. Šai sakarā tiks pētīta līgumu noteikumu datu kopas nepieciešamība automatizētai līgumu slēgšanai.

Komisija paātrinās vides nozares digitalizāciju, izmantojot **zaļā kursa datu telpu**, kas ļaus digitālo zaļo tehnoloģiju kopienai izvērst starpnozaru risinājumus, izmantojot atkalizmantojamus komponentus un augstas kvalitātes datu kopas. Prioritārās darbības ietver datus balstītus pakalpojumus Eiropas Ūdensresursu noturības stratēģijas vajadzībām, atļauju piešķiršanas procesu digitalizāciju, tekstilizstrādājumu izsekojamības un dabas kredītu izmēģinājuma projektus un progresīvu meža monitoringu ar mašīnmācīšanos, izmantojot gan atvērtus, gan arī konfidencialus datus.

Eiropas aizsardzības datu telpa radīs uzticamu vidi operatīvo, rūpniecisko un pētniecības datu kombinēšanai, lai izstrādātu nākamās paaudzes aizsardzības sistēmas, palielinātu rūpnieciskās spējas un stiprinātu ES tehnoloģisko suverenitāti, samazinot atkarību no trešo valstu pakalpojumu sniedzējiem un piegādātājiem. Pamatojoties uz Ukrainas pieredzi datus balstītas aizsardzības jomā, Komisija pētīs sadarbības un zināšanu apmaiņas iespējas. Šī iniciatīva tiks izstrādāta kopā ar dalībvalstīm un attiecīgajām ieinteresētajām personām, arī ar uzņēmumiem.¹⁷

ii. Datu laboratorijas

Kā izklāstīts MI kontinenta rīcības plānā, datu laboratorijas būs specializēti objekti, kas sasaista datu turētājus, kopīgās Eiropas datu telpas, attiecīgajai jomai specifiskas datu ekosistēmas un ES MI ekosistēmu. Datu laboratorijas¹⁸ sniegs praktiskus pakalpojumus, piemēram, datu

¹⁷ Šīs iniciatīvas pamatā būs Eiropas Aizsardzības aģentūras veiktā priekšizpēte, kas tiks pabeigta līdz 2025. gada beigām.

¹⁸ Dažos kontekstos tiek izmantots termins "datu konteineri", ar ko apzīmē līdzīgus objektus, kas nodrošina strukturētu, drošu un uzticamu datu izmantošanu dažādās jomās. Kopā ar plašāku jēdzienu "datu kārtošana konteineros" ar datu konteineriem apzīmē papildinošu pieeju datu apmaiņas organizēšanai un pārvaldībai, veicinot sadarbību un saskaņotību ES MI ekosistēmā.

kombinēšanu¹⁹, pārvaldību²⁰, marķēšanu un pseidonimizāciju²¹, lai palīdzētu organizācijām, jo īpaši jaunuzņēmumiem un augošiem uzņēmumiem, droši kopīgot un izmantot datus, veicināt sadarbīgu MI apmācību un atbalstīt MI modeļu izstrādi galvenajās nozarēs, aptverot dažādus pārvaldības un licencēšanas modeļus. Saskaņā ar MI pielietošanas stratēģiju datu laboratorijas, izmantojot augstas kvalitātes datu pieejamību, nodrošinās konkrētu MI risinājumu ieviešanu un būs praktiski veicinātāji, kas paātrina eksperimentēšanu, pieņemšanu un izvēršanu. Tās var arī izmantot, lai veiktu uzdevumus, kuriem nepieciešami progresīvi MI resursi datu telpu un citas datu infrastruktūras vajadzībām, piemēram, sintētisku datu ģenerēšanai vai privātuma un komercnoslēpuma iepriekšējai saglabāšanai, lai palīdzētu organizācijām droši kopīgot un izmantot datus.

Kombinējot publiskos un privātos resursus, datu laboratorijas palīdzēs pārvarēt galveno tirgus nepilnību, kas ir daudzveidīgu, augstas kvalitātes datu ierobežota pieejamība un nevēlēšanās dalīties ar privātiem datiem MI apmācības nolūkā. Datu laboratorijas darbosies, izmantojot esošos piekļuves kanālus un sistēmas, neprasot tiešu datu nosūtīšanu. Tādējādi datu telpas arī turpmāk būs uzticama infrastruktūra, kurā dati tiek pārvaldīti un darīti pieejami, savukārt datu laboratorijas var darboties kā darbības saskarne, kas ļauj tos droši izmantot MI vajadzībām, radot pievienoto vērtību.

Dalība būs brīvprātīga, un datu turētāji lemj par to, kā, kad un kurš var izmantot datus. Dati netiks nosūtīti bez nepārprotamas piekrišanas. Visas darbības tiks aizsargātas ar stingriem konfidencialitātes aizsardzības pasākumiem un atbalstītas ar privātumu aizsargājošām un decentralizētām metodēm, piemēram, kopīgu mācīšanos, homomorfisku šifrēšanu un drošu daudzpusēju datošanu. Datus var apstrādāt uz vietas vai vairākos mezglos, neapvienojot tos vienā repozitorijā un nodrošinot, ka tie paliek sākotnējā turētāja kontrolē. Šāds modelis, kas ir īpaši piemērots MVU, atbalsta ES datu aizsardzības noteikumu ievērošanu, aizsargā konfidencialitāti un vairo uzticēšanos, vienlaikus paplašinot datu izmantošanu MI vajadzībām.

ES datošanas jauda ir attīstījies no zinātniski orientētas augstas veiktspējas datošanas (*HPC*) *EuroHPC* darbības ietvaros līdz MI fabrikām, kas paplašina šo koncepciju, lai atbalstītu MI attīstību, sasaistot datošanas infrastruktūru ar piekļuvi datiem un eksperimentēšanu. Paredzētās MI gigafabrikas vēl vairāk palielinās MI datošanas iespējas.

Šajā satvarā pirmās datu laboratorijas tiks izveidotas saskaņā ar MI fabriku iniciatīvu, iesaistot *EuroHPC* un nodrošinot drošu vidi un datu pakalpojumus, lai MI izstrādātājus savienotu ar kopīgām Eiropas datu telpām tādās jomās kā veselības aprūpe, ražošana, enerģētika un klimats, kā arī valodu, kiberdrošības un kultūras mantojuma jomā. Lai nodrošinātu, ka to pakalpojumus var saņemt uzņēmumi un publiskās pārvaldes iestādes, datu laboratorijas cieši sadarbosies ar

¹⁹ No vairākiem avotiem iegūtu datu kombinēšana un kopīgošana vienā centralizētā repozitorijā vai kopīgā vidē.

²⁰ Datu organizēšana, integrēšana, validēšana un uzturēšana, arī to marķēšana piekļuves un izmantošanas uzlabošanas nolūkā.

²¹ Regulas (ES) 2016/679 4. panta 5. punkts: ““pseidonimizācija” ir personas datu apstrāde, ko veic tādā veidā, lai personas datus vairs nav iespējams saistīt ar konkrētu datu subjektu bez papildu informācijas izmantošanas ar noteikumu, ka šāda papildu informācija tiek turēta atsevišķi un tai piemēro tehniskus un organizatoriskus pasākumus, lai nodrošinātu, ka personas dati netiek saistīti ar identificētu vai identificējamu fizisku personu”.

Eiropas digitālās inovācijas centriem (*EDIH*), kas darbojas kā uz lietotāju vērsti kontaktpunkti un palīdz saskaņot datu vajadzības ar konkrētiem pielietojumiem.

Citas datu laboratorijas tiks izveidotas neatkarīgi citās jomās, lai risinātu konkrētas nozaru vai pētniecības vajadzības, piemēram, enerģētikas nozarē. Paredzētās MI ģigafabrikas vēl vairāk izvērsīs MI datošanas iespējas un sagatavos datu laboratoriju modeli komerciālai ieviešanai visā ES, padarot to par pašpietiekamu pakalpojumu ekosistēmu, kas savieno datošanu, datus un MI inovāciju.

Datu laboratorijas sniegs pakalpojumus konkrēti deviņās galvenajās jomās, un tās ir:

- **tilts starp datu telpām un MI ekosistēmām:** praktiska sasaiste, kas ļauj uzņēmumiem piekļūt kvalitatīviem, sadarbībspējīgiem datiem, savienojot kopīgās Eiropas datu telpas ar MI izstrādātājiem, infrastruktūrām un nozaru ekosistēmām;
- **tehniskā infrastruktūra un rīki:** datu konteineri ļaus efektīvi glabāt un organizēt datus, un to papildinās droša vide sensitīvu datu apstrādei uz vietas, kā arī lietošanai gatavi rīki datu sagatavošanai un privātuma saglabāšanas metodes, lai panāktu anonimizāciju un sintētisku datu ģenerēšanu. Tiks nodrošināts augsts lietojamības, ātruma un mērogojamības standarts, lai rīki būtu vienkārši, uzticami un viegli lietojami;
- **datu kombinēšana:** atbalsts uzņēmumiem, kas apkopo datus no publiskiem un ierobežotiem avotiem, jo īpaši datus, kas tiek izmantoti inovatīviem mērķiem, izmantojot kopīgo Eiropas datu telpu uzticamus datu kopīgošanas mehānismus. Datu laboratorijas palīdzēs uzņēmumiem nodrošināt ES konkurences tiesību ievērošanu, apmainoties ar datiem vai kombinējot tos. Pamatojoties uz horizontālajām pamatnostādņēm, kas uzņēmumiem sniedz praktiskus norādījumus par sadarbību un kopīgiem resursiem, un papildinot tās, Komisija turpinās atbalstīt datu laboratorijas šā uzdevuma veikšanā ar īpašiem norādījumiem par paraugpraksi datu apmaiņas un kombinēšanas jomā. Būs pieejami arī pielāgoti norādījumi individuālām datu laboratorijām pēc pieprasījuma saskaņā ar paziņojumu par neformāliem ieteikumiem;
- **pseudonimizācijas un anonimizācijas pakalpojumi:** progresīvu rīku un speciālo zināšanu nodrošināšana, lai noņemtu vai slēptu personas identifikatorus. Šie pakalpojumi ietvers tādas paņēmienus kā pseidonimizācija, anonimizācija un diferenciāls privātums, kas ļaus droši atkalizmantot datus, vienlaikus saglabājot analītisko lietderību;
- **sintētisko datu ģenerēšana:** atbalsts tādu augstas kvalitātes sintētisku datu kopu izveidei, kas replicē reālu datu statistiskās īpašības, neatklājot sensitīvu vai konfidenciālu informāciju. Datu laboratorijas nodrošinās rīkus un speciālās zināšanas, lai ģenerētu, validētu un salīdzinātu sintētiskos datus MI modeļu apmācībai un testēšanai, papildinot anonimizācijas centienus un uzlabojot datu pieejamību sensitīvās jomās;
- **datu pārvaldība, marķēšana un vektorizācija:** vispusīgs atbalsts datu kopu tīrīšanai, marķēšanai, anotēšanai, bagātināšanai un vektorizācijai, lai tās padarītu uzticamas, reprezentatīvas un izmantojamas MI apmācībai. Tas ietver kvalitātes nodrošināšanas

procesus, pārredzamu dokumentāciju un sadarbību ar ekspertu kopienām konkrētajai jomai specifiskas marķēšanas nodrošināšanai;

- **reglamentējoši norādījumi un apmācība:** pielāgotas konsultācijas, lai palīdzētu uzņēmumiem ievērot ES tiesību aktus, apvienojumā ar MI izstrādātājiem paredzētu apmācību par datu izmantošanu un juridiskajiem pienākumiem, piemēram, MI regulējumu, autortiesībām, komercnoslēpumu un konkurences tiesībām;
- **tilts starp datu telpām un MI ekosistēmām:** praktiska sasaiste, kas ļauj uzņēmumiem piekļūt kvalitatīviem, sadarbībspējīgiem datiem, savienojot kopīgās Eiropas datu telpas ar MI izstrādātājiem, infrastruktūrām un nozaru ekosistēmām;
piekļuves datiem atvieglošana: uz pieprasījumu balstīts pakalpojums, kad jaunuzņēmumi un MVU var darīt zināmas savas datu vajadzības, un datu laboratorijas tiem palīdz atrast attiecīgās datu kopas un pārvarēt tirgus, juridiskos vai administratīvos

Kā datu laboratorija darbotos praksē?

Uzņēmums dalībvalstī X izstrādā MI balstītas prognozējošas uzturēšanas sistēmas elektrotransportlīdzekļiem, bet tam ir grūti piekļūt pietiekami kvalitatīviem sensoru datiem, kas iegūti no dažādiem automobiļu modeļiem un uzlādes infrastruktūrām. Atsevišķi ražotāji nevēlas kopīgot šos datus komercnoslēpuma, privātuma un konkurences apsvērumu dēļ. MI fabrikas nodrošinās datošanas resursus un, izmantojot savas integrētās datu laboratorijas, sniegs datu pārvaldības pakalpojumus, kas vajadzīgi šo šķēršļu pārvarēšanai.

Ar datu laboratorijas palīdzību uzņēmums varēs piekļūt uzticamām, anonimizētām un apkopotām datu kopām no dažādiem avotiem, piemēram, publiskā sektora uzlādes operatoriem un iesaistītajiem oriģinālā aprīkojuma ražotājiem (OEM), kā arī citiem datiem, kas atklāti Eiropas mobilitātes datu telpā.

Datu laboratorija kā MI fabrikas komponents piedāvātu:

- *drošu vidi reāllaika sensoru datu analizēšanai, izmantojot kopīgu mācīšanos, datiem neatstājot OEM sistēmas;*
- *anonimizācijas pakalpojumus, kas nodrošina privātuma prasībām atbilstošu transportlīdzekļa vadītāja un transportlīdzekļa datu izmantošanu;*
- *regulatīvos norādījumus par Datu akta noteikumu par piekļuvi datiem piemērošanu un komercnoslēpumu aizsardzības pārvaldību;*
- *datu pārvaldības rīkus, kas saskaņo dažādus sensoru formātus un kvalitātes standartus.*

Tādējādi laboratorija darbotos kā tilts starp mobilitātes datu telpu un MI ekosistēmu, ļaujot uzņēmumam apmācīt stabilus MI modeļus un vienlaikus aizsargājot ražotāju informācijas konfidencialitāti.

šķēršļus.

iii. ES Mākoņdatošanas un MI attīstības akts

Ilgspējīgas datu centru spējas un suverēni mākoņdatošanas un MI pakalpojumi ir priekšnoteikums, lai ES sasniegtu šajā stratēģijā noteiktos mērķus. Tā kā tiek ģenerēts arvien

lielāks datu apjoms, pieaug nepieciešamība vākt, glabāt, apvienot un apstrādāt šos datus. Lai līdz minimumam samazinātu latentumu²² un atkarību no infrastruktūras, kas atrodas citās pasaules daļās, ES ir jānodrošina pietiekama datu centru kapacitāte.

Lai nodrošinātu ilgspējīgas datu centru infrastruktūras un suverēnu mākoņdatošanas un MI pakalpojumu pieejamību ES uzņēmumiem un publiskās pārvaldes iestādēm, Komisija 2026. gada 1. ceturksnī ierosinās **Mākoņdatošanas un MI attīstības aktu**. Šī iniciatīva atbalstīs inovāciju visā mākoņdatošanas un MI vērtības ķēdē, sākot ar vismodernāko procesoru integrēšanu un beidzot ar ilgspējīgām dzesēšanas tehnoloģijām un MI aparatūru un programmatūru. Tas arī paātrinās ilgspējīgu datu centru jaudas izvēršanu, nodrošinot, ka ES ir infrastruktūra, kas vajadzīga drošiem un suverēniem mākoņdatošanas un MI pakalpojumiem.

iv. **Stratēģiski datu aktīvi: publiskā sektora, zinātnes, kultūras un lingvistiskie resursi**

ES konkurētspēja MI jomā ir atkarīga no piekļuves kvalitātiem, strukturētiem un uzticamiem datiem. Zinātnes, kultūras un lingvistiskās datu kopas ir būtiski veicinoši faktori attiecībā uz stabiliem MI modeļiem, sasniegumiem pētniecībā un tehnoloģisko suverenitāti.

Tiks palielinātas publiskā sektora atsaucēs datu kopas saskaņā ar Atvērto datu direktīvu. Vērtīgas datu kopas²³ ir jādara pieejamas bez maksas, izmantojot lietojumprogrammu saskarnes (*API*), mašīnlasāmā formātā un attiecīgā gadījumā kā lielapjoma lejupielādes. Komisija 2026. gadā ierosinās paplašināt vērtīgu datu kopu sarakstu, iekļaujot tajā arī juridiskus, tiesu, administratīvus un citus datus. Tas būs ieguvums jaunuzņēmumiem un MVU. Komisija arī vērtēs to, vai būtu jāpievieno vēl citas datu kopas.

Kā liecina *AlphaFold*²⁴, jau ir konstatēts, ka zinātniskajiem datiem jau ir pierādīta transformatīva ietekme. Labi strukturētas datubāzes samazina pētniecības un izstrādes izmaksas, paātrina inovāciju un paver jaunas iespējas materiālu, zāļu, enerģētikas un biotehnoloģiju jomā. Pamatojoties uz to, Komisija turpinās apzināt esošās datubāzes, kopā ar ekspertiem noteikt prioritātes, nodrošināt izmantošanas tiesības un finansēt jaunas digitālās infrastruktūras saskaņā ar Eiropas pētniecības un tehnoloģiju infrastruktūru stratēģiju. Šajā sakarā **Eiropas atvērtās zinātnes mākonis (EOSC)**, kas ir kopīga Eiropas pētniecības un izstrādes datu telpa, veido datu repozitoriju federāciju ar uzticamu platformu kvalitātīvu, atrodamu, piekļūstamu, savietojamu un atkalizmantojamu (*FAIR*) pētniecības datu, rīku un pakalpojumu kopīgošanai un atkalizmantošanai dažādās disciplīnās un pāri robežām Eiropā. Tas atbalstīs zinātnes darbības ar MI saskaņā ar *RAISE*²⁵. Vienlaikus gaidāmais priekšlikums

²² Latentums ir laiks, kas vajadzīgs, lai dati no viena tīkla punkta nonāktu citā tīkla punktā.

²³ Saskaņā ar Atvērto datu direktīvas I pielikumu šīs vērtīgās datu kopas iedala šādās kategorijās: ģeotelpisko, zemes novērošanas un vides datu kopas; meteoroloģijas datu kopas; statistikas, uzņēmumu un uzņēmumu īpašumtiesību, kā arī mobilitātes datu kopas. Var tikt pievienotas jaunas kategorijas.

²⁴ *AlphaFold* ir *Deep Mind* izstrādāta mākslīgā intelekta sistēma, kas izmanto dziļo mācīšanos un lielus datu apjomus, lai prognozētu proteīnu struktūras. Tas palīdz paātrināt revolucionāru pētniecību daudzās bioloģijas jomās.

²⁵ Eiropas Komisija, Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Eiropas stratēģija mākslīgajam intelektam zinātnē: Ceļa paveršana mākslīgā intelekta zinātnes resursiem Eiropā (*RAISE*)", Brisele, 8.10.2025., COM(2025) 724 final.

Eiropas Pētniecības telpas (EPT) aktam²⁶ stiprinās juridiskos nosacījumus attiecībā uz to, lai zinātniskos nolūkos kopīgotu publiski finansētu pētījumu rezultātus, publikācijas un datus, piekļūtu tiem un atkalizmantotu tos.

Tiks palielināti arī ES kultūras un lingvistiskie resursi. Pamatojoties uz *Europeana* iniciatīvu²⁷, MI attīstībai tiks darīti pieejami vairāk nekā 30 miljoni Eiropas kultūras iestāžu digitalizētu darbu. Komisija apsvērs, kā stiprināt sabiedrisko raidorganizāciju un MI nodrošinātāju sadarbību un veicināt licencēšanu, lai sabiedrisko raidorganizāciju audiovizuālie arhīvi būtu pieejami MI apmācībai, ņemot vērā atlīdzību tiesību subjektiem.

Kopīgās Eiropas valodu datu telpas un Valodu tehnoloģiju alianses (ALT-EDIC) izmēģinājuma projekti nodrošinās iespēju izmantot konkrētai jomai specifiskas datu kopas, arī mazākās valodās, papildinot 477 miljardus tekstvienību, kas jau ir pieejamas un salīdzināmas ar vadošajām MI apmācības datu kopām. Tas arī palīdzēs nodrošināt, ka MI lielo valodu modeļu (LVM) izstrādē tiek iekļautas retas valodas, un tas ietekmēs MI sistēmu rezultātu kvalitāti šajās valodās.

v. Horizontālie veicinošie faktori: sintētiskie dati, datu kombinēšana un standarti

Līdztekus pamatiniciatīvām ES ir vajadzīgi arī horizontāli pasākumi, kas aptver vairākas nozares un piešķir mērogu visai datu ekonomikai.

Sintētiskie dati kā MI līderības virzītājspēks

Sintētiskie dati²⁸ var veicināt MI apmācību jomās, kurās dati ir ierobežoti vai sensitīvi, sākot ar reto slimību pētniecību un beidzot ar robotiku vai retām un neparedzamām situācijām autonomās braukšanas jomā. Tas ļauj izstrādāt MI modeļus, neatklājot personisku vai ar autortiesībām aizsargātu informāciju un tādējādi stiprinot gan konkurētspēju, gan privātumu aizsargājošu inovāciju.

Lai izmantotu šo potenciālu, Komisija izstrādās norādījumus un standartus uzticamai sintētisko datu izmantošanai, izvērtēs saistītos juridiskos jautājumus, apspriedīsies par brīvprātīgu Eiropas sertifikācijas shēmu un apsvērs iespēju izveidot “sintētisko datu fabriku”, lai nodrošinātu piekļuvi augstas veiktspējas datošanai lielapjoma datu kopu ģenerēšanai. Arī pamatprogramma “Apvārsnis Eiropa” finansēs progresīvu pētniecību un izstrādi sintētisko datu ģenerēšanas metožu jomā.

²⁶ Eiropas Komisija, gaidāmais priekšlikums Eiropas Pētniecības telpas (EPT) aktam, izziņots Komisijas 2025. gada darba programmā, Brisele, 2025. gada 11. februāris, pieejams šeit: <https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategy-documents/commission-work-programme/commission-work-programme-2025>.

²⁷ *Europeana, Eiropas digitālā kultūras mantojuma platforma*, pieejama šeit: <https://www.europeana.eu/en> (skatīts 2025. gada 27. oktobrī).

²⁸ Skatīt definīciju iepriekš.

Šķēršļu novēršana stratēģiskai datu kombinēšanai

Daudziem uzņēmumiem, piemēram, veselības, mobilitātes, enerģētikas, lauksaimniecības un ražošanas jomā, trūkst lielu un daudzveidīgu datu kopu progresīvu MI modeļu apmācībai. Tādu datu kombinēšana, kas saistīti ar produktu un pakalpojumu ražošanas cikla sākotnējiem posmiem, varētu nodrošināt kopīgus ieguvumus, taču juridiskā nenoteiktība un bailes no konkurences tiesību aktu pārkāpšanas kavē sadarbību.

Komisija turpinās rīkoties, lai nodrošinātu juridisko skaidrību uzņēmumiem atbilstīgi Mario Dragi ziņojumā par Eiropas konkurētspējas nākotni paustajam aicinājumam pārvērst noteikumus rezultātos. 2023. gada horizontālajās pamatnostādnēs par sadarbības nolīgumiem starp konkurentiem jau ir paskaidrots, kad datu kombinēšana ir saderīga ar ES konkurences tiesībām, sniedzot praktiskus piemērus un norādot aizsardzības pasākumus.

Lai vēl vairāk veicinātu likumīgu un efektīvu sadarbību datu jomā, izmantojot datu laboratorijas, Komisija izdos īpašus norādījumus par datu apmaiņas un kombinēšanas paraugpraksi.

Turklāt norādījumus par konkurences tiesībām Komisija var sniegt pēc pieprasījuma paziņojumā par neformāliem ieteikumiem attiecībā uz konkrētiem ar datiem saistītiem vairāku valstu īstenotiem projektiem un iniciatīvām, kas veicina pārrobežu inovāciju, rūpniecības noturību un MI attīstību. Padarot datu kombinēšanu par uzticamu un juridiski drošu iespēju, ES var panākt efektivitāti un paātrināt sasniegumus galvenajās nozarēs.

Datu kvalitātes un datu ieguves standartu paaugstināšana

Ja nav uzticamu standartu, pat visvērienīgākie datu kopīgošanas centieni var radīt sadrumstalotību un zemu izmantošanas līmeni. Eiropas uzticamu datu satvarā²⁹ jau ir paredzēti noteikumi par kopīgošanu, metadatiem un pārvaldību, taču ir jāturpina darbs, lai risinātu jaunas problēmas.

Komisija nāks klajā ar standartizācijas pieprasījumu attiecībā uz **Eiropas datu kvalitātes standartu**, kas aptvers pilnīgumu, saskaņotību, izcelsmi, semantisko skaidrību un pārvaldību, nodrošinot uzņēmumiem, regulatīvajām iestādēm un pētniekiem kopīgus kritērijus uzticamām datu kopām. Šis darbs papildinās pašreizējos standartizācijas centienus attiecībā uz datu

Dragi ziņojums: “Jo īpaši, lai novērstu lielu datu kopu trūkumu ES, modeļu apmācībā būtu jāizmanto dati, ko labprātīgi piedāvā daudzi ES uzņēmumi konkrētās nozarēs. Tas būtu jāatbalsta atvērtā pirmkoda sistēmās, un konkurences iestādēm būtu jānodrošina pretmonopola noteikumu izpilde.”

²⁹ Sk. arī Eiropas Komisijas Īstenošanas lēmumu C(2025) 4135 par Eiropas uzticamu datu satvaru.

kvalitāti un dokumentāciju saskaņā ar MI aktu, nodrošinot datu pārvaldības un MI attīstības prasību saskaņotību.

Tiks īstenota īpaša iniciatīva, lai standartizētu **anotēšanas un marķēšanas praksi**, padarot datus vieglāk atrodamus, kombinējamus un atkalizmantojamus, vienlaikus nodrošinot uzticēšanos to izcelsmei un lietošanas nosacījumiem, kas ir būtiski MI apmācības izvēršanai un atkalizmantošanai citās nozarēs. Daudzpusējā ieinteresēto personu darbseminārā tiks pētīti arī standarti datu ieguvei no savienotiem produktiem, sensoriem un kamerām, tai skaitā attiecībā uz paraugu ņemšanu, metadatiem, laika zīmoga izmantošanu, kalibrēšanu un integritāti, tādējādi cenšoties novērst būtisku šķērslī datu kombinēšanai un atkalizmantošanai.

Pamatdarbības

- Pirmo **datu laboratoriju** izveide, lai uzlabotu datu pieejamību un izveidotu saikni ar MI ekosistēmām (2025. g. 4. cet.). Tās piedāvās arī uzticamus pseidonimizācijas pakalpojumus.
- **Iniciatīvas kvalitatīvu datu nodrošināšanai MI uzsākšana:** vērtīgu datu kopu paplašināšana saskaņā ar Atvērto datu direktīvu (2026. g. 4. cet.); ieinteresēto personu foruma izveide, iesaistot sabiedriskās raidorganizācijas un MI izstrādātājus (2026. g. 2. cet.); 30 miljonu digitalizētu kultūras priekšmetu pieejamības nodrošināšana MI apmācībai (2026. g. 4. cet.); un kolektīvo pakalpojumu izmantošanas iniciatīvas uzsākšana attiecībā uz konkrētai jomai specifiskiem datiem un valodu datiem mazākās Eiropas valodās (2026. g. 2. cet.).

II pīlārs: datu noteikumu racionalizēšana

ES datu regulējumam arī turpmāk jābūt skaidram, praktiskam un inovāciju veicinošam. Lai samazinātu slogu un veicinātu konkurētspēju, Komisija nāk klajā ar tiesību akta priekšlikumu, kas zināms kā digitālās jomas *Omnibus* pakete, kuras mērķis cita starpā ir modernizēt un konsolidēt ES *acquis* horizontālo datu jomā. Komisija arī paziņos par darbu saistībā ar atbilstības nodrošināšanu ar vienu klikšķi, lai nodrošinātu automatizētu normatīvajos aktos paredzēto pārskatu sniegšanu, kā arī par Datu akta atbalsta paketi, tai skaitā līgumu paraugiem, standartklauzulām, norādījumiem par kompensāciju un komercnoslēpumiem, kā arī juridiskās palīdzības dienestu MVU.

i. ES *acquis* datu jomā vienkāršošana

ES tiesiskais regulējums datu jomā ir strauji paplašinājies, radot jaunas tiesības, taču arī palielinot sarežģītību un sadrumstalotību. Ir vajadzīga vienkāršošana, lai samazinātu atbilstības nodrošināšanas izmaksas, padarītu noteikumus vieglāk piemērojamus un labāk atbalstītu inovāciju.

Šajā sakarā Komisija nāk klajā ar iepriekš minēto digitālās jomas *Omnibus* paketi. Tā atjauninās *acquis*, likvidējot nevajadzīgu slogu un vienlaikus aizsargājot ES datu ekonomikas pamatprincipus. *Omnibus* pakete būs vērsta uz šādām prioritārām reformām:

- **novecojušu noteikumu svītrošana:** ar *Omnibus* paketi tiks atcelta Regula par nepersondatu brīvu apriti³⁰, jo tās funkcijas jau veic Datu akts, vienlaikus skaidri saglabājot nepersondatu brīvas aprites principu un nepamatotas teritoriālas ierobežošanas aizliegumu;
- **datu kopīgošanas noteikumu racionalizēšana:** ar *Omnibus* paketi tiks atcelts Datu pārvaldības akts (DPA) un tā būtiski noteikumi tiks iekļauti Datu aktā. Tiks noteikti skaidrāki, atviegloti un brīvprātīgi pienākumi datu starpniekiem, lai nodrošinātu dzīvotspējīgus modeļus un plašāku izmantošanu;
- **publiskā sektora datu kopīgošanas konsolidācija:** noteikumi, kas patlaban ir iekļauti DPA un Atvērto datu direktīvā, tiks saglabāti un apvienoti vienā Datu akta nodaļā. Tādējādi tiek vienkāršoti pienākumi, vienlaikus saglabājot atvērtību, pārredzamību un taisnīgu piekļuvi. Turklāt jaunais regulējums novērsīs varas nelīdzsvarotību datu kopīgošanā, nodrošinot taisnīgus nosacījumus un reālus ieguvumus MVU. Datu laboratorijas iezīmēs daudzsološas jaunas publiskā sektora datu kopas, kuras vēl nav aptvertas;
- **noteikumu par sīkdatnēm un līdzīgām tehnoloģijām modernizācija:** ar *Omnibus* paketi tiks reformēti noteikumi par sīkdatnēm, kas patlaban ir iekļauti E-privātuma direktīvā, un tie tiks iekļauti VDAR regulējumā. Tiks ierosināti praktiski risinājumi: sīkdatnes un līdzīgas tehnoloģijas konkrētiem zema riska nolūkiem būtu jāuzskata par likumīgām, savukārt, ja tās izmanto citiem nolūkiem, operatoriem būtu jāievēro kāds no tiesiskajiem pamatiem saskaņā ar VDAR. Tādējādi arī tiks vienkāršoti reklāmkarogi ar viena klikšķa iespējām. Tas liks tīmekļa vietnēm ievērot lietotāju vēlmes, arī izmantojot to pārlūkprogrammas. Papildus digitālās jomas *Omnibus* paketei, tiks veikta e-privātuma regulējuma reforma, lai nodrošinātu pašreizējo noteikumu atbilstību mūsdienu vajadzībām un lai varētu efektīvi aizsargāt cilvēkus un uzņēmumus, neapdraudot pamattiesības un saglabājot neatkarīgu žurnālistiku. Attiecīgie noteikumi tiks integrēti citos juridiskajos instrumentos, ļaujot galu galā atcelt direktīvu;
- **inovācijai labvēlīga privātuma regulējuma izstrāde:** mērķtiecīgi VDAR grozījumi jo īpaši precīzēs persondatu jēdzienu, nodrošinās saskaņotību ES līmenī attiecībā uz gadījumiem, kad būtu jāveic ietekmes uz datu aizsardzību novērtējums, vienkāršos paziņošanu uzraudzības iestādēm par datu aizsardzības noteikumu pārkāpumiem, racionalizēs pārkāpumu paziņošanu, izmantojot vienotu ES kontaktpunktu, vienkāršos informācijas sniegšanas pienākumus gadījumos, kad ir pamatots iemesls sagaidīt, ka personas jau ir informētas un ka risks datu subjektiem ir zems, precīzēs, ka leģitīmas

Datu savienības sabiedriskās apspriešanas dalībnieks: “E-privātuma noteikumi ir steidzami jāatjaunina. Ieviestie noteikumi tika izstrādāti pilnīgi atšķirīgā tehnoloģiskajā kontekstā un neatbilst pašreizējām tirgus vajadzībām.”

³⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1807 (2018. gada 14. novembris) par satvaru nepersondatu brīvai aprītei Eiropas Savienībā.

intereses var būt juridiskais pamats MI apmācībai, cita starpā īpašu kategoriju datu nejaušai apstrādei, precīzēs noteikumus par automatizētu individuālu lēmumu pieņemšanu.

Viena no būtiskākajām izmaiņām attiecas uz datu atbrīvošanu MI vajadzībām, izmantojot uzticamu anonimizāciju. Patlaban bažas galvenokārt rada neskaidrība par persondatu pietiekamu anonimizāciju, kas bieži vien attur no datu kopīgošanas. Uzņēmumiem ir īpaši grūti noteikt, kad pseidonimizētus datus vairs neuzskata par konkrētu subjektu persondatiem. Šāda neskaidrība datu kopīgošanu padara sarežģītāku situācijās, kad VDAR prasības tiek izpildītas piesardzības dēļ. Komisija atbalstīs uzņēmumus, precizējot līdzekļus un kritērijus, kas jāizmanto, lai noteiktu, vai pseidonimizācijas rezultātā iegūtie dati ir konkrētu subjektu persondati.

Tas ietvers jaunāko pieejamo tehnisko paņēmieni novērtēšanu un kritēriju izstrādi, lai novērtētu deanonimizācijas risku. Lai gan uzņēmumi joprojām ir pilnībā atbildīgi par VDAR ievērošanu, tie var izmantot šos līdzekļus un kritērijus, lai pierādītu, ka datu izmantošanas rezultātā nevar notikt deanonimizācija. Grozījumi arī atvieglos MI modeļu apmācību ar atbilstīgiem aizsardzības pasākumiem. Šo izmaiņu mērķis ir nodrošināt juridisko skaidrību MI attīstībai, arī sensitīvu datu nejaušas apstrādes gadījumos, kad izstrādātāji ir pielikuši patiesas pūles, lai šādus datus izņemtu, vienlaikus aizsargājot personu tiesības un uzņēmumu konkurētspēju;

- **Datu akta pilnveide praktiskai īstenošanai:** Datu akta galvenie elementi nemainīsies. Tajā pašā laikā datu kopīgošana starp uzņēmumiem un valdību būs ierobežota, atļaujot to tikai ārkārtas situācijās, tādējādi mazinot slogu, bet vienlaikus garantējot reaģēšanu krīzes situācijās. Mērķtiecīgi papildu pielāgojumi novērsīs datu “noplūdi” uz trešām valstīm, ieviesīs pielāgotus režīmus individuāliem mākoņdatošanas pakalpojumiem un svītros noteikumus par viedlīgumiem;
- **sloga samazināšana uzņēmumiem, kas attīstās:** tiks paplašināta Datu akta un Atvērto datu direktīvas noteikumu un integrētu DPA noteikumu, kas attiecas uz MVU, piemērošanas joma, iekļaujot tajā jaunu mazu vidējas kapitalizācijas uzņēmumu kategoriju (250–749 darbinieki);

ii. nākotnes prasībām atbilstoša regulējuma datu jomā izveide:

digitālās atbilstības pārbaudes ietvaros Komisija turpinās pārskatīt ES *acquis* datu jomā, lai tas būtu saskaņots, samērīgs un inovācijai labvēlīgs. Īpašu uzmanību pievēršot MVU, tā identificēs pārklāšanos, trūkumus un neskaidru mijiedarbību, arī ar nozaru tiesību aktiem datu jomā, lai izveidotu paredzamāku starpnozaru satvaru.

Mēs arī modernizēsim tiesību aktus digitālajā jomā un datu aizsardzību³¹. Mērķtiecīgi pielāgojumi var atvieglot atbilstības nodrošināšanu un stiprināt izpildi, atbalstot stabilu un uzticamu inovāciju izstrādi.

³¹ Komisijas darba programma [EUR-Lex - 52025DC0870 - LV - EUR-Lex](#).

Arvien lielākas bažas rada datu starpniecība, proti, tas, ka daži uzņēmumi vāc, apkopo un tirgo persondatus bez personu informēšanas, jēgpilnas piekrišanas vai kontroles. Šāda nepārredzama prakse apdraud datu aizsardzības tiesību aktu pamatprincipus un privātumu, kropļo konkurenci un mazina sabiedrības uzticēšanos digitālajiem tirgiem. Ir jāuzlabo spēkā esošo noteikumu izpilde. Komisija izvērtēs, vai ir vajadzīgi papildu aizsardzības pasākumi, lai ierobežotu šādu praksi, uzlabotu datu tirdzniecības pārredzamību un nodrošinātu, ka privātpersonas un uzņēmumi var uzticēties tam, kā notiek piekļuve datiem un apmaiņa ar tiem Savienībā.

iii. Atbilstības nodrošināšana ar vienu klikšķi

Šodien uzņēmumi atbilstības nodrošināšanai velta ievērojamu laiku un naudas līdzekļus. Pat dati, kas jau ir digitālā formātā, bieži vien ir jāpārveido un atkārtoti jāiesniedz vairākām iestādēm, kur tos pārbauda manuāli. Šāda dublēšanās rada sadrumstalotu pārraudzību un novirza resursus prom no inovācijas.

Papildus noteikumu vienkāršošanai ES investē tehnoloģijās, lai automatizētu atbilstības nodrošināšanu. Īstenojot pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa” un programmu “Digitālā Eiropa”, tā atbalsta kopīgus datu modeļus, sadarbības satvarus un automatizētu analīzi. Izmēģinājuma projekti jau parāda, kā praksē var darboties automatizētas atbilstības pārbaudes reāllaikā. Produkta digitālā pase (PDP) ir šādas pieejas agrīns piemērs tiesību aktos par produktiem.

Pamatojoties uz šo pieredzi, “atbilstības nodrošināšana ar vienu klikšķi” padarītu regulatīvo prasību ievērošanu automātiski pārbaudāmu, uzņēmuma datus pārveidojot par standartizētiem un digitāliem atbilstības nodrošināšanas apliecinājumiem, lielā mērā līdzīgi tam, kā PDP automatizēti nodrošina produkta atbilstību.

Atbilstības nodrošināšana ar vienu klikšķi varētu būt īpaši noderīga tādās jomās kā kibernetikas drošība, kur uzņēmumiem ir jāievēro TID 2³², Kibernetikas akta³³ un citu tiesību aktu prasības.

Šīs pieejas galvenais veicinošais faktors būs **Eiropas uzņēmējdarbības maka** regula. Tā nodrošinās uzticamu un sadarbspējīgu digitālo vidi pārbaudāmu akreditācijas datu, tostarp atbilstības sertifikātu, glabāšanai, pārvaldībai un kopīgošanai. Uzņēmumi varētu izmantot **Eiropas uzņēmējdarbības maks**, lai digitāli identificētu sevi, identificētu un validētu ekosistēmas lietotājus un pierādītu atbilstību vairākiem ES noteikumiem, iesniedzot atbilstības sertifikātus, savukārt publiskā sektora struktūru regulatīvajām iestādēm tiek nodrošināta droša un tūlītēja piekļuve validētai informācijai. Laika gaitā **Eiropas uzņēmējdarbības maks** kļūs par kopīgu infrastruktūru, kas atbalsta administratīvos procesus, piemēram, licencēšanu, publisko iepirkumu un piekļuvi finansējumam, nodrošinot netraucētu digitālo mijiedarbību starp uzņēmumiem un iestādēm visā vienotajā tirgū.

³² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2022/2555 (2022. gada 14. decembris), ar ko paredz pasākumus nolūkā panākt vienādi augstu kibernetikas drošības līmeni visā Savienībā un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 910/2014 un Direktīvu (ES) 2018/1972 un atceļ Direktīvu (ES) 2016/1148 (TID 2 direktīva) (OV L 333, 27.12.2022., 80.–152. lpp.).

³³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/2847 (2024. gada 23. oktobris) par horizontālajām kibernetikas drošības prasībām attiecībā uz produktiem ar digitāliem elementiem un ar ko groza Regulas (ES) Nr. 168/2013 un (ES) 2019/1020 un Direktīvu (ES) 2020/1828 (Kibernetikas akts) (OV L 2847, 20.11.2024.).

Lai nodrošinātu uzticēšanos un juridisko noteiktību, būs svarīgi noteikt, kurš ir atbildīgs par kļūdām, nepareizu lietošanu vai sistēmas kļūmēm, proti, uzņēmums, sertificētājs vai regulators. Tāpēc Komisija šos jautājumus skatīs gaidāmajā sabiedriskajā apspriešanā, novērtējot gan iespējas, gan arī aizsardzības pasākumus, kas vajadzīgi, lai izveidotu uzticamu un pārskatatbildīgu automatizētas atbilstības nodrošināšanas ekosistēmu.

Šāda sistēma ne tikai samazinātu izmaksas MVU un vidējas kapitalizācijas uzņēmumiem, bet arī sniegtu politikas veidotājiem ieskatu par to, kā noteikumi darbojas praksē, stiprinot pierādījumos balstītu regulējumu. Atbilstības nodrošināšana ar vienu klikšķi varētu kļūt par ES digitālās vienkāršošanas programmas stūrakmeni, vienlaikus veicinot konkurētspēju, uzticēšanos un pārskatatbildību.

iv. Palīdzība uzņēmumiem atbilstības Datu aktam nodrošināšanā

Datu akts ir galvenais datu izmantošanas un kopīgošanas noteikumu kopums. Lai nodrošinātu, ka uzņēmumi, jo īpaši MVU un mazi vidējas kapitalizācijas uzņēmumi, var pilnībā izmantot savu potenciālu un koncentrēties uz inovāciju, nevis uz birokrātiju, Komisija jau ir izdevusi bieži uzdoto jautājumu dokumentu³⁴ un norādījumus par transportlīdzekļa ģenerētiem datiem³⁵ un turpinās tos papildināt ar plašāku atbalsta pasākumu kopumu.

Tūlītēji veicamie pasākumi cita starpā ir šādi:

- datu kopīgošanas līguma paraugnoteikumi, lai samazinātu juridisko sarežģītību, samazinātu darījumu izmaksas un sniegtu uzņēmumiem pārliecību, iesaistoties jaunās partnerībās;
- mākoņdatošanas pakalpojumu līguma standartklauzulas, lai atvieglotu pakalpojumu sniedzēja maiņu un līgumus padarītu taisnīgākus, atbalstot konkurenci un inovāciju Eiropas mākoņdatošanas tirgū.

Turpmākie pasākumi, kas tiks ieviesti pakāpeniski, cita starpā ir šādi:

- pamatnostādnes par saprātīgu atlīdzību, lai precizētu, kādu maksu var noteikt par datu kopīgošanu, nodrošinot juridisko noteiktību gan datu turētājiem, gan arī datu saņēmējiem (2026. g. 1. cet.);
- jauni norādījumi par atsevišķām definīcijām Datu aktā (2026. g. 1. cet.);
- juridiskās palīdzības dienests saistībā ar Datu aktu, lai sniegtu tiešu palīdzību uzņēmumiem, kuriem ir konkrēti jautājumi par to, kā piemērot jaunus noteikumus,

³⁴ Eiropas Komisija, Bieži uzdotie jautājumi – Datu akts, 1.3. redakcija, Brisele, 2025. gada 12. septembris, dokuments pieejams šeit: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/commission-publishes-frequently-asked-questions-about-data-act>

(skatīts 2025. gada 27. oktobrī).

³⁵ Eiropas Komisija, Norādījumi par transportlīdzekļa ģenerētiem datiem, pievienoti Regulai (ES) 2023/2854 (Datu akts), C(2025) 6119 final, Brisele, 2025. gada 12. septembris.

piešķirot prioritāti MVU, lai nodrošinātu, ka to jautājumi tiek izskatīti ātri un ka tiem tiek pievērsta īpaša vērība (2025. g. 4. cet.).

Kopā šie pasākumi atvieglos Datu akta piemērošanu, samazinās nevajadzīgas izmaksas un nodrošinās uzņēmumiem skaidrību un pārlicību, kas tiem vajadzīga, lai izmantotu jaunās iespējas ES datu ekonomikā. Komisija cieši uzraudzīs ar līgumiem saistīto rīku izmantošanu, jo īpaši līgumu paraugnoteikumu un standartklauzulu izmantošanu, un tos pārskatīs, papildinās vai pielāgos, ja tas būs nepieciešams, atbilstīgi starptautiskajām norisēm datu kopīgošanas jomā.

Komisija centīsies panākt sinerģiju starp publiskā sektora iepirkuma veicēju kopienu un Eiropas datu telpām, lai uzlabotu publiskā sektora efektivitāti, pamatojoties uz plānu, kas sagatavots starp Eiropas veselības datu telpu un Lielo iepirkumu veicēju darba grupu veselības aprūpes efektivitātes jautājumos³⁶.

Pamatdarbības

- Priekšlikums **konsolidēt tiesību aktus datu jomā** (2025. g. 4. cet.).
- Priekšlikums **atjaunināt e-privātuma noteikumus** par sīkdatnēm un līdzīgām tehnoloģijām (2025. g. 4. cet.).
- Priekšlikums veikt **mērķorientētus VDAR pielāgojumus** (2025. g. 4. cet.).
- **Iniciatīvas par atbilstības nodrošināšanu ar vienu klikšķi** uzsākšana (sākot no 2025. g. 4. cet.).
- Atbalsta pasākumu ieviešana Datu akta īstenošanai (sākot no 2025. g. 4. cet.).

III pīlārs: ES datu suverenitātes aizsardzība, izmantojot stratēģisku starptautisko politiku datu jomā

Datu suverenitāte ir ES digitālās nākotnes pamatā. Tas nozīmē, ka ES ir jāsaglabā kontrole pār to, kā datiem piekļūst, kā tos izmanto un aizsargā gan tās teritorijā, gan ārvalstīs. Lai nodrošinātu suverenitāti, ir vajadzīga atvērtība uzticamiem partneriem, arī datu apmaiņa pāri robežām, bet ar noteikumiem, kas ir taisnīgi un droši un atbilst ES vērtībām un interesēm. Nav pieļaujama situācija, kad ārvalstu aktoriem ir neierobežota piekļuve ES tirgum, savukārt Eiropas uzņēmumi saskaras ar nepamatotiem šķēršļiem ārvalstīs.

Suverenitātes aizsardzība nozīmē arī ES noturības aizsardzību. Kiberuzbrukumi, tehnoloģiju noplūde, uzraudzība un piespiedu atkarība apdraud kritiski svarīgus datus. ES ir jānodrošina sensitīvu datu kopu pieejamība, integritāte un drošība, novēršot to neatbilstīgu izmantošanu vai ekspluatēšanu, jo īpaši, ja to veic trešo valstu aktori.

³⁶[Can the European Health Data Space enable better procurement? – Big Buyers are investigating | Public Buyers Community.](#)

Šajā sakarā Komisija īsteno stratēģiju, kas apvieno atvērtību un spēku, nosakot, ka taisnīgi nosacījumi attiecībā uz piekļuvi datiem un to pārrobežu nosūtīšanu ir digitālās tirdzniecības pamats, aizsargājot sensitīvus ES nepersondatus ar skaidriem aizsardzības pasākumiem un padziļinot sadarbību ar uzticamiem partneriem. Tā arī strādās pie tā, lai veidotu globālus pārvaldības modeļus, kuros ņemtas vērā ES intereses un vērtības un kuri novērš sadrumstalotību konkurējošās jomās. Šī stratēģija papildinās ilglaicīgo ES pieeju drošām persondatu plūsmām, kas izstrādāta ar ES datu aizsardzības *acquis*.

Leinteresēto personu aptaujā 75 % dalībnieku atbalstīja pārliecinošāku ES pieeju starptautiskām nepersondatu plūsmām.

Lai gan ES ir izveidojusi stabilu tiesisko regulējumu un ir veicinājusi “uzticamu datu brīvu apriti” starptautiskā mērogā, jaunas nepamatotas datu teritoriālās ierobežošanas prasības, eksporta kontrole un diskriminējoši noteikumi ārvalstīs apdraud suverenitāti. Tāpēc Komisija rīkosies pārliecinošāk, lai aizsargātu ES intereses un regulatīvo autonomiju, veicot samērīgus pasākumus gadījumos, kad atvērtība tiek izmantota ļaunprātīgi vai kad ievainojamība tiek izmantota kā ierocis.

i. Taisnīgas pārrobežu datu plūsmas un aizsardzības pasākumi ES sensitīviem nepersondatiem

Komisija starptautiskās digitālās tirdzniecības noteikumos integrēs taisnīgus nosacījumus un pārrobežu datu plūsmu efektīvu kontroli. Strukturēta apmaiņa, piemēram, ES digitālo partnerību un dialogu ietvaros, novērsīs pastāvošo nelīdzsvarotību situācijās, kad ES dati plūst uz ārvalstīm bez pienācīgiem aizsardzības pasākumiem.

Ja nepilnības saglabāsies, Komisija, pamatojoties uz objektīviem kritērijiem, veiks samērīgus pasākumus, pilnībā ievērojot Savienības starptautiskās saistības. Tā 2026. gada 2. ceturksnī izdos pamatnostādnes, lai novērtētu attieksmi pret ES vienībām trešās valstīs, un 2026. gada 1. ceturksnī izstrādās datu noplūdes novēršanas rīkkopu, lai risinātu jautājumus saistībā ar teritoriālās ierobežošanas prasībām, izslēgšanu no tirgus vai nepietiekamiem aizsardzības pasākumiem, vai jebkādu citu nepamatotu attieksmi. Minētā rīkkopa attiecīgā gadījumā var būt balstīta uz tādiem instrumentiem kā Tirdzniecības noteikumu izpildes regula³⁷, pretpiespiešanas instruments³⁸ un ekonomiskās drošības apsvērumi vai izstrādāta, iedvesmojoties no tiem, un tā būs vērsta uz tehnoloģijām un paraugpraksi, lai stiprinātu ES noturību. Ja netiks novērsti strukturāli izkropļojumi vai pastāvīga diskriminējoša prakse, Komisija vajadzības gadījumā apsvērs papildu pasākumus, lai nodrošinātu taisnīgus nosacījumus attiecībā uz piekļuvi datiem un to izmantošanu.

³⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 654/2014 (2014. gada 15. maijs) par Savienības tiesību īstenošanu starptautiskās tirdzniecības noteikumu piemērošanai un izpildei un ar kuru groza Padomes Regulu (EK) Nr. 3286/94 (OV L 189, 27.6.2014., 50.–58. lpp.).

³⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/2675 (2023. gada 22. novembris) par Savienības un tās dalībvalstu aizsardzību pret trešo valstu īstenotu ekonomisko piespiešanu (Pretpiespiešanas instruments) (OV L 322, 27.11.2023.).

Vienlaikus Komisija labāk aizsargās ES sensitīvus nepersondatus, papildinot VDAR garantēto persondatu aizsardzību un lēmumus par aizsardzības līmeņa pietiekamību. Sadarbojoties ar ieinteresētajām personām un ņemot vērā padziļinātu riska novērtējumu rezultātus, Komisija līdz 2026. gada 3. ceturksnim pieņems pirmo mērķorientētu pasākumu kopumu.

ii. ES datu kopīgošanas ekosistēmu sasaiste ar līdzīgi domājošu trešo valstu ekosistēmām

ES tiesiskais regulējums datu aizsardzības, kiberdrošības, izpildes un tiesiskās aizsardzības jomā ir uzticams pamats ārvalstu datu turētājiem. Komisija veicinās drošas, konverģentas un sadarbībspējīgas saiknes starp ES datu ekosistēmām un līdzīgi domājošu partneru datu ekosistēmām, lai piesaistītu ES vairāk datu plūsmu.

Plānotie pasākumi ietver i) atbalsta pakalpojumus un infrastruktūru, piemēram, KEDT, lai nodrošinātu datu netraucētu pārrobežu kopīgošanu, ii) tādu instrumentu kā līguma standartklauzulas nodrošināšanu, lai palīdzētu uzņēmumiem nodrošināt likumīgu apmaiņu, un iii) saistību attiecībā uz datu pārrobežu kopīgošanu iekļaušanu divpusējos un daudzpusējos starptautiskajos nolīgumos.

Lai stiprinātu konverģenci un sadarbību, Komisija starptautiskos dialogos un Digitālās partnerības tīklā popularizēs Eiropas uzticamu datu satvaru. Tā arī pētīs iespēju izveidot uzticamības marķējumu, kas varētu būt saistīts ar datu telpu brieduma modeli, proti, standartizētu satvaru, kas paredzēts datu telpas iniciatīvu spēju novērtēšanai, lai atbalstītu sadarbību ar valdībām un uzņēmumiem ārvalstīs.

iii. ES ietekmes palielināšana globālās datu pārvaldības jomā

Konkurējoši datu pārvaldības modeļi sadrumstalo globālo vidi. Komisija pastiprinās ES pieeju popularizēšanu starptautiskā mērogā, jo īpaši jaunos forumos, un stiprinās koalīcijas ar līdzīgi domājošiem partneriem.

No 2026. gada saskaņā ar Starptautisko digitālo stratēģiju³⁹ Komisija un Eiropas Ārējās darbības dienests (EĀDD) padziļinās un savienos digitālās partnerības datu pārvaldības jomā, veicot saskaņošanu ar partneriem, kuriem ir kopīgi mērķi, un turpinās izstrādāt digitālās tirdzniecības nolīgumus un noteikumus par digitālo jomu tradicionālajos tirdzniecības nolīgumos. Tā turpinās aktīvi iesaistīties forumos, piemēram, G7, G20, ESAO un ANO, izmantojot tādus instrumentus kā ESAO Deklarācija par valdības piekļuvi persondatiem.

Īpaša uzmanība tiks pievērsta tam, lai veicinātu ES pieejas un savstarpēji izdevīgu sadarbību ar kandidātvalstīm, potenciālajām kandidātvalstīm un tuvākajām kaimiņvalstīm. ES arī sadarbosies ar partneriem, lai izpētītu kopīgas platformas izveidi atsevišķiem vērtīgiem

³⁹ Eiropas Komisija un Savienības Augstā pārstāve ārlietās un drošības politikas jautājumos, *Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei – Starptautiska Eiropas Savienības digitālā stratēģija*, JOIN(2025) 140 final, Brisele, 2025. gada 5. jūnijs.

publiskajiem datiem (piemēram, kultūras mantojuma jomā) un lai īstenotu uzticamas vienošanās par sensitīvām datu plūsmām, valdības piekļuvi un nozaru noteikumiem.

Pamatdarbības

- Pamatnostādņu izdošana, lai novērtētu taisnīgu attieksmi pret ES datiem ārvalstīs (2026. g. 2. cet.);
- Rīkkopas izveide, lai vērstos pret nepamatotu teritoriālo ierobežošanu, izslēgšanu, vājiem aizsardzības pasākumiem un datu noplūdi (2026. g. 2. cet.), un pasākumu pieņemšana, lai aizsargātu sensitīvus nepersondatus (2026. g. 3. cet.).

5. Datu savienības stratēģija: datu nodrošināšana MI vajadzībām

Lai nodrošinātu konkurētspēju MI laikmetā, Datu savienības stratēģijas ievirze tiek mainīta no noteikumu pieņemšanas uz rezultātu sasniegšanu. Balstoties uz pamatprincipiem, kas ir spēkā kopš 2020. gada, tā risina jautājumus saistībā ar datu trūkumu, regulējuma sarežģītību un globāla mēroga konkurenci.

Eiropas Datu inovācijas kolēģija arī turpmāk būs galvenais pārvaldības forums, kas tiks reformēts, lai padziļinātu tehniskās debates un stratēģisko dialogu ar dalībvalstīm un nozari. Vienlaikus MI pielietošanas alianse kļūs par galveno nozaru atgriezeniskās saites kanālu, nodrošinot, ka īstenošanas procesu veido uzņēmumi, pētnieki un publiskā sektora dalībnieki. MI observatorija sekos līdzi jaunajām tendencēm un integrēs tās politikas atziņās.

Mērķorientētas darbības palielinās augstas kvalitātes datu apjomu, vienkāršos regulatīvo vidi un stiprinās ES lomu globālajās datu plūsmās. MVU un novatoriem tas nozīmē lētāku atbilstības nodrošināšanu, vieglāku piekļuvi datiem un labvēlīgāku starptautisko vidi.

Tikai apzināti izvirzīti mērķi tiek īstenoti. Tāpēc Komisija ir paziņojusi par vienotā tirgus ceļvedi, lai paātrinātu procesus. Datu savienības stratēģija attiecīgā gadījumā var sniegt ieguldījumu ceļvedī, lai palīdzētu politikas veidotājiem un nozarei, jo īpaši MVU, likvidēt šķēršļus un pabeigt vienotā datu tirgus izveidi.

Kopā ar MI pielietošanas stratēģiju Datu savienības stratēģija nodrošina, ka ES pamatprincipi datu jomā tieši veicina MI attīstību, ieviešanu un izmantošanu visās nozarēs.

Ilgtermiņa redzējums ir skaidrs: suverēna Eiropas datu ekonomika, kurā dati plūst drošā un atbildīgā veidā, stimulējot MI, veicinot inovāciju un stiprinot konkurētspēju.